

A szellemmentes szellem szelleme

Van olyan következetesség, amely következetlenségek által érvényesül. Ez nem különösebben ravasz paradoxon. Aki következetesen törekszik például hatalmi erejének maximalizálására, annak ellentétes forrásból származó erőket kell összesítenie, tehát nem nyilvánulhat meg következetesen az egyikre vagy a másikra tekintve. Ha mondjuk támaszkodni kíván zsidókra is, antiszemitákra is, akkor támogatnia is kell az antiszemitizmust, és fel is kell lépnie ellene, és lehetőleg úgy kell támogatnia, mintha nem támogatná, és úgy kell föllépnie ellene, mintha nem lépne föl.

90

Ezért olyan hasznos és olyan nehéz (többek között) egy jelentésben összesíteni, ami a kultúra, az oktatás, a tudomány és a média területén történt, amióta a hatalmi erejének maximalizálására törekvésében következetes és ennek érdekében következetlen kormány működik Magyarországon.

Egy ilyen jelentésben egymásra halmozódnak a következetesség és következetlenség jelenségei, és egyben látjuk azt, amit egyébként külön-külön szoktunk nézni. Ugyanakkor a hibalehetőségek is megsokszorozódnak, mert nagy a kísértés arra, hogy a hatalommaximalizálás következetességétől hazájukat és önmagukat (joggal) féltő jelentéskészítők az egymásnak ellentmondó megnyilvánulásokból azt emeljék ki, ami leginkább felzaklathatja őket és vélelmezhetően azokat, akikre a jelentésükkel hatni kívánnak.

Nézzünk egy példát erre abból a januárban Brüsszelben is bemutatott fontos és alapos jelentésből, amelyet az Oktatói Hálózat által összefogott harminc jeles szakember és közéleti személyiség állított össze arról, ami Magyarország szellemi életével történt az elmúlt tíz évben. (*Háttal Európának – A kultúra, az oktatás, a tudomány és a média leépítése Magyarországon 2010–2019*; az Oktatói Hálózat magánszemélyek által támogatott kiadványa, Budapest, 2020, 84 o.¹): „...a Fidesz... a hagyományos felelősségáthárító álláspontot képviseli: a deportálásokról kizárólag az 1944. március 19-én bekövetkezett német megszállás tehet, az akcióban együttműködő magyar hatóságok ártatlanok voltak. Ezt az értelmezést szolgálta a 2014-ben a Szabadság téren felállított nagy méretű emlékmű.” Ez a két mondat szoros kapcsolatban áll egymással, és mégis: az első nem helytálló, a második igen. A rezsim vezető politikusai számtalan alkalommal kinyilvánították, megfelelő alkalmakkor elszónokolták, hogy a deportálás a magyar hatóságok közreműködésével történt, és ezért az akkori magyar államot súlyos felelősség terheli. (Ehhez időnként hozzá szokták tenni, hogy a megszállás nélkül persze a zsidók 1944-es deportálására nem került volna sor, ami egyébként megfelel a valóságnak.) Az idézet

¹ Letölthető innen: <http://oktatoihalozat.hu/wp-content/uploads/2020/01/magyar.pdf>.

második mondata viszont igaz: az emlékmű valóban azt az értelmezést szolgálja, hogy Magyarország, a magyar állam ártatlan angyalként vált a német birodalmi sas áldozatává. Az egymásnak ellentmondó állítások és gesztusok a következetes célkövetés eszközei. Vonzzon hozzá kit-kit az, ami számára vonzó.

Persze működhetne ez a következetlenség kontraproduktívan is, ha nem a vonzerő, hanem a taszító erő érvényesülne, vagyis a célcsoportokat erősebben taszítaná, ami számukra taszító, mint amennyire vonzza őket, ami számukra vonzó. Hogy melyik következik be, jelentős részben attól függ, hogy mi az egzisztenciális ára és hozadéka a hatalom mellett állásnak, illetve az ellenállásnak, valamint: mennyire sikerül a nyilvánosság terét úgy fölszabdalni, hogy kihez-kihez sokkal inkább az jusson el, ami számára vonzó, és ne az, ami taszító. Nagyrészt az anyagi és egzisztenciális javak és ami azzal összefügg, a média feletti uralom mértékétől függ, hogy a következetlenség mennyire kifizetődő.

Itt és most nagyon.

Vegyünk egy másik példát. A jelentés szerint: „A nemzeti összetartozást a kormányzati diskurzus faji, vérségi alapon határozza meg, és a magyar őstörténet és legendárium szimbólumaira építi.” Ennek igazolására idézik Orbán Viktor szavait a Nemzeti Összetartozás Emlékművéül szolgáló turulszobor avatásáról, miszerint „minden magyar a turulba születik”. A miniszterelnök többször is mondott ilyesmit. És többször állított olyasmit is, amit a Mazsihisz elnökének írt levelében 2014 tavaszán így fogalmaz(tat)ott meg: „A magyar zsidóság fájdalma minden magyar

ember fájdalma. Bár a holokauszt borzalma zsidó honfitársainkra méretett, az ő életüket, javaikat pusztította el, a nemzet közös fájdalma és vesztesége volt. Felfogásunk szerint ugyanis a magyar zsidóság a magyar nemzet része volt, és az is marad.” (*Magyar Hírlap*, 2014. április 17.) Márpedig a magyar zsidó nemigen születhetett a turulban. Tetszés szerint idézhetnénk hasonló szövegeket fideszes politikusoktól. A papagáj-repertoárnak ez is része. Meg az a közhely is, hogy „Szent István óta befogadó nemzet vagyunk”.

Az Orbán-kormány Nemzetpolitikai Kutatóintézetének igazgatója nyilatkozott úgy, hogy „én a kulturális és nyelvi elemeket tartom fontosnak, s ebből a szempontból a magyarság ma kultúrnemzetnek (de a politikai nemzet dimenziójáról se feledkezzünk meg!) s nem etnikai nemzetnek tekinthető”. (*Magyar Hírlap*, 2012. június 4.) Egy további idézet: „Bár hatalmas veszteségek, családi tragédiák árán, de mégis olyan, talán soha nem látott összefogást mutatott a nemzet, amely nem kérdezett származásról, anyagi helyzetről, csak adott, mert szükség volt rá.” Ezt mondta a vörösizap-katasztrófára utalva Orbán bábja, Schmitt Pál a 2011-et köszöntő újévi beszédében. (*Magyar Hírlap*, 2011. január 3.)

Vélhetjük, hogy ezeket a szövegeket nem gondolják komolyan. De miért feltételeznénk, hogy minden magyar turulban születését komolyan gondolják? Nem az a feltevés a kézenfekvő, hogy az ellentétes állítások egyikét sem azért mondják, mert hisznek bennük? Hogy a szövegeiknek nem a tartalma, hanem az instrumentális értéke fontos a számukra?

Lehet, hogy ezt Brüsszelben nehezebb elmagyarázni, de annál könnyebb a jelentés hitelét a néki ellentmondó idézetekkel hitelteleníteni. Ha már a nemzetnél tartunk: a Fidesz nemzetfelfogását jellemző másik sarkalatos állítás a jelentésben az, hogy a Fidesz a határokon túli magyar kisebbségeket a „nemzet-test” részének tekinti, és nem a politikai nemzet kategóriáját érvényesíti. Ez igaz – de mindenkire! Ez nem Fidesz-specifikus, hanem általános felfogás. Ebben a Fidesz és az ellenzék között semmilyen különbség nincs. Hol az az ellenzéki, aki a határon túli magyar kisebbségeket nem tekinti a magyar nemzet részének? Hol az az ellenzéki, aki az erdélyi magyarokat a román nemzet részének tekinti, holott a politikai nemzet kategóriájából ez következne.

Másrészt a Fidesszel éppen az a probléma, hogy azonosítja a nemzetet az állammal. Vagyis egyszerre veti el és alkalmazza a politikai nemzet kategóriáját. A Fidesz ilyenféle „nemzetállami felfogására”, a nemzet és az állam azonosítására, amely az Alaptörvény alapja lett, a jelentés nem tér ki.

Arra azonban igen, hogy „a környező országok magyar kisebbségeinek megadott magyar állampolgársággal együtt mindez az etnikai alapon meghatározott nemzetegyesítés céljait, a trianoni békeszerződés felülírását szolgálja”. Eltekintve attól, hogy a trianoni békeszerződést 1938 és 1947 között már többszörösen felülírták, sem az 1920-as, sem az 1947-es békeszerződésben nincs a világon semmi, ami tiltaná a területek állami hovatartozását nem érintő, bárhogy felfogott „nemzetegyesítést” vagy az állampolgárság kiterjesz-

tését. Emberek származás szerinti megkülönböztetését az állampolgárság megadásának tekintetében tilalmazzák (könnyen kijátszható és gyakran kijátszott) nemzetközi jogszabályok, de az egészen más tészta.

A jelentés a kultúráról írja, hogy az „az Orbán-rendszer számára... csak annyiban fontos, amennyiben az eszközként felhasználható politikai céljai elérésére”. Pontosan ez igaz a nemzetre is. És minden egyébre. Tegyük hozzá, a rendszerre mint egészre és számos működtetőjére igaz ez, miközben persze sok olyan hívó egyén is tevékenykedik ebben a rendszerben, akik számára a kultúra is, a nemzet is, a papagájrepertoár különböző darabjai is fontosak hatalomtechnikai funkciójuktól függetlenül is. Cinikusok és hívők ebben a rendszerben is összevegyülnek.

A fentiekkel csupán jelezni próbáltam, milyen nehéz dolguk van azoknak, akik a műfaj és a funkció által megengedett bonyolultsági szintet megtartva próbálják megragadni az Orbán-rezsim ideológiai alapjait, amelyek vannak is, nincsenek is.

Az általam eddig keltett látszattal szemben rögvést le kell szögezmem, hogy noha nem hibátlan, de nagyon értékes és ténygazdag anyag állt össze ebben a kötetben.

A kultúrpolitikáról egy ilyen jelentésben természetesen azt is le kell írni, amivel nekünk, értelmiségi módon tájékozódó itthoniaknak újat nem mondanak: A kultúra autonómiáját úgy pusztítják, ahogy tudják, a kulturális örökség védelmével nem törődnek, a végletes központosítás következtében a döntéseket a legmagasabb szinten hozzák meg azok, akik legkevésbé értenek hozzá, minden intézményt bizonytalan, ki-

szolgáltatott, anyagilag függő helyzetben tartanak, a tőlük független intézményeket kiéheztetik és elsorvasztják, az agresszív térfoglalást szolgáló saját intézményeiket agyonfinanszírozzák, a teljesítményelv helyébe a lojalitáselv lép, és az határozza meg az erőforrások elosztását. Stb. stb.

De most ne arra összpontosítsunk, amit (legalábbis általánosságban) úgyszólván tudunk, hanem arra, ami a rendszer mélyebb megértése felé visz.

Amit a jelentés a kultúrpolitikáról mond, megerősíti azt, amit a következetesség és következetlenség együttjárásáról fentebb előadtunk.

A kultúrpolitikát a jelentés szerint többek között a koherencia hiánya, a radikális eklektizmus, vagyis össze nem illő elemek vegyítése jellemzi. Az orbáni kultúrpolitikát egyrészt nem érdekli a tartalom: „nem az egyes kulturális területek saját, tartalmi ismérvei és mércéi a fontosak, hanem hogy a kulturális területen alkotók »velünk vagy ellenünk« vannak-e”. Másrészt viszont: „Az Orbán-rendszer viszonya a kultúrához nem megőrző, megtartó, konzervatív, hanem átalakító, újraértelmező, radikális.” Vagyis radikálisan újat akar mondani, miközben a mondanivaló iránt érdektelen, és az innovatív (vagyis újat mondó) kultúra ellenében is „a kultúra népszórakoztató elemeit” preferálja, azt tehát, amiben a nép csak azt kapja, amit vár, és nem lepik meg semmi újjal, semmivel, ami gondolkodásra és élete, életünk átgondolására ingerelné.

Hogy jön ez össze? A következetlenség által, amely következetesen szolgálja a célt.

A jelentés készítői megtalálták a kulcsfontosságú idézetet Orbán 2018. július 28-án Tusnádfürdőn elmondott beszédében: „A 2018-as kétharmados győzelmünk pedig nem más, mint felhatalmazás egy új korszak kiépítésére. Azonban fontos arra emlékeztetnünk magunkat, hogy a korszak mindig több, mint a politikai rend. [...] A korszakot inkább kulturális áramlatok, kollektív meggyőzések és társadalmi szokások adják. Most ez a feladat áll előttünk, vagyis kulturális korszakba kellene ágyaznunk a politikai rendszert. Ezért logikus, legkevésbé sem jellemző, hogy napjaink legizgalmasabb vitája éppen a kulturális politika területén robbant ki.”

Ez a szöveg a 2009 szeptemberében elmondott kötcsei beszéd mellé állítva nyeri el értelmét. Ott kapcsolta össze Orbán a „centrális politikai erőter”, vagyis az egyeduralom megteremtésének a célját azzal, hogy ez az egyeduralmalkodó erő „képes lesz arra, hogy a nemzeti ügyeket megfogalmazza – és ezt nem állandó vitában teszi, hanem a maga természetességével képviseli”. Hogy mi a „nemzeti ügy”, vagyis minden, ami a nemzettel azonosított államban, társadalomban érdekes, a hatalom mondja meg, az adja meg a választ, az lesz a természetes, amit nem vitat senki, aki normális, mert hiszen, ami természetes, azt normális ember nem vitatja.

Ezzel Orbán Viktor elvetette a kultúra, a művészet, a társadalomtudomány és egyáltalán a szellemi közélet funkcióját, hiszen minden művészi és tudományos alkotás, maga a kreatív szellemi tevékenység arról szól, ami nem értetődik

magától, ami nem természetes, ami tehát potenciális vitaforrás. 2018-ban látott tehát a miniszterelnök lehetőséget arra, hogy olyan kulturális közegbe helyezze politikai rendszerét, amely annak megfelel: a kultúramentes kultúrába, a művészetmentes művészeti életbe, a tudománymentes tudományos életbe, a szellemmentes szellemi életbe, és ami mindehhez szükséges, a hírmentes hírszolgáltatásba, a tájékoztatásmentes tájékoztatásba.

Az eddigi világunkhoz képest ez valóban radikális elképzelés. Ahhoz, hogy a kultúrából kiiktassunk minden, az ország vezetését, sorsának alakítását érintő kritikai elemet, mindent, ami a múlt kultúrájából, művészetéből hozzánk szól azzal, hogy „meg kell változtatnod az életed”, tehát változtatnod kell a környező világon – ehhez valóban radikálisan át kell értelmezni minden kulturális értéket, mégpedig úgy, hogy az érték kiértelmeződjék belőle. És úgy is kell ezeket tanítani és terjeszteni, mintha nem szólnának másról, mint amiről a hatalom szólni kíván. Mintha nem lennének kreatív és szuverén szellemi alkotások, amelyek csak kreatív és szuverén befogadó számára bontják ki értékeiket.

Miután a cél ily módon a valódi, társadalmilag releváns tartalommal nem rendelkező kultúra kiterjesztése a szellemi élet egészére, valóban lényegtelenné válnak a tartalmi kérdések. A kommersz, a sport, az üres udvari álművészet, a politikai betanítású papagájművészet felel meg leginkább ennek a célnak, mert ezeket már nem kell radikális átértelmezés és ókonzervatív oktatás által kiüríteni.

Ami az oktatást illeti: a forráskivonás a közoktatásból és a felsőoktatásból, a hallgatói létszám leszorítása, a deszegregációs programok felszámolása, a szegregáció elősegítése, a mérési eredmények romlása, a tanárok és tantestületek mozgásterének leszűkítése, a tanszabadság minimalizálása, az oktatásirányítás végletes központosítása, az egyetemi autonómia elsoványítása a tisztázatlan döntési folyamatokat eredményező kancellári rendszerrel, az iskolák közötti minőségi különbségek egyedülálló nagysága, az induló hátrányok és előnyök Európában példátlan mértékű megnövelése az iskolarendszer által stb., stb. mind olyan dolog, amellyel a jelentés készítői nem minket lepnek meg, és nem is minket kell meglepniük.

Ha általánosságban nem is, konkrét tényekkel, számokkal persze a tájékozottabb olvasót is meg lehet hökkenteni. Azzal például, hogy a szövegértésben a minimális teljesítményszintet el nem érők aránya az Orbán-rezsimben öt év alatt több mint a másfélszeresére nőtt; hogy a monopolhelyzetet élvező Nemzeti Közszolgálati Egyetem diákjára az átlagot háromszor-négyszeresen meghaladó támogatás jut; hogy „a kormány közel négyszer annyi támogatást nyújt működési költségek címén az egyházi iskolákban tanuló diákoknak, mint azoknak, akik állami iskolába járnak”; hogy a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű felvettek aránya a felsőoktatásban 2011 és 2016 között 10 százalékról 2 százalékra zuhant; hogy miközben az állami felsőoktatásban a diákok létszáma 20 százalékkal csökkent (leginkább a kisebb vidéki intézményekben) és az egyházi felsőoktatásban szinten maradt, az ala-

pítványi felsőoktatás elvesztette hallgatóinak a felét és állami ösztöndíjas helyeinek 90 százalékát!

Mindaz, amit az oktatásról a jelentés által aprólékosabban és átfogóbban tudunk, kirajzolja ezen a területen is az egy cél felé tartó ellentétes irányokat.

Az alsóbb rétegeket igyekeznek minél távolabb tartani a gondolkodás gyakorlatától és a kritikai szellemet mozgósító, vagyis a jelentős alkotásoktól. Az iskolázottsági szintet és a gondolkodási szintet ennek megfelelően igyekeznek lejjebb nyomni. Kezdjék minél többen éretlenebbül az iskolát, ami pedig legyen társadalmi szempontból minél homogénebb (egyfelől cigány, másfelől cigánymentes), a módszertan minél korszerűtlenebb, alkalmatlanabb a jelenben és a jövőben való önálló helytállásra, független polgári lét kialakítására; a kompetenciák kialakítására és megerősítésére jusson minél kevesebb idő, a tananyag legyen nyomasztó, agyzsibbasztó és teljesíthetetlen, a tankönyv pedig minél alkalmatlanabb. Legyen a tankötelezettség határa minél alacsonyabb, járjanak minél kevesebben magasabb műveltséget, erősebb gondolkodási képességet, kritikai érzéket ígérő, a társadalomról több ismeretet nyújtó középiskolákba, járjanak minél többen zsákutcás szakképző intézményekbe, ahol a közismereti tárgyak minimális mértékben és a lehető legalacsonyabb szinten oktatódnak, a szakismeretek pedig úgy,

hogyan minél kevésbé legyenek tekintettel a világ gyors változására, és a tanulókat minél kevésbé készítsék föl annak követésére, minél kevésbé tanítsák meg őket tanulni. Az alsóbb rétegekből minél kevesebben érik el a felsőoktatást, abban minél kevesebben vegyenek részt, a finanszírozás rendje támogassa az alacsonyabb szintű tömegképzést és büntesse a minőségigényt. Minél inkább szoruljanak háttérbe a társadalomtudományi, humán, bölcsész szakok, amelyek természetüknél fogva generálják azokat a vitákat, amelyeket a 2009-es kötcsei beszéd szellemében ki kellene irtani Magyarországtársadalmából. Az által-

Háttal Európának – A kultúra, az oktatás, a tudomány és a média leépítése Magyarországon 2010–2019. Oktatói Hálózat, 2020. Ingyenesen letölthető kiadvány.

lamtól nagyobb mértékben független, vagyis nem állami és nem egyházi intézményekből az általános iskolától az egyetemig legyen minél kevesebb, kapjanak minél kevesebb állami pénzt, kerüljenek minél többé diáknak és szülőnek, hogy minél kevesebben engedhessék meg maguknak, és térhessenek el minél kevésbé az alacsony hatékonyságot garantáló állami kerettantervtől.

Másrészt a különböző szintű, helyi és országos elitnek számára a plebszétől elszakadó oktatást kell biztosítani, hogy minél nagyobb távolság biztosítsa felsőbbrendűségüket. Őket kell kiemelni a zömből a sokkal jobban ellátott és a központi diktátumok alól felmentett egyházi iskolák, gimnáziumok által, s az egyházi egyetemeken, valamint a kivételes bánásmódban részesülő NKE-n és

az állami vezérlésű alapítványokkal működtetett egyetemeken.

Az ország feletti uralom egy olyan bipoláris társadalomban szilárdítható meg és függetleníthető az uralkodó elit teljesítményétől leginkább, amelyben a tömegpropagandával és manipulációval szemben védtelen, információk önálló felvételére, értékelésére és értelmezésére alkalmatlan, a helyi és országos hatalmaktól független, önálló egzisztencia megteremtésére képtelen, kiszolgáltatott tömeg van az egyik póluson, egy kivételezett, lekötöztetett és a hatalomnak úgyszintén – csak más szinten – kiszolgáltatott, „rendszerhű” felsőbb réteg a másikon.

A történettudománnyal foglalkozó rész kulcsmondatai ezek: „Fontos megjegyezni, hogy a kormány által alapított történeti intézetek – ideológiai törekvések jegyében – nem a történettudomány hagyományos munkaterületére (forráskiadványokra, a nemzetközi történeti kutatás vérkeringésébe kapcsolódó monográfiákra, tanulmányokra, kutatóprojektekre) fordítják az egyetemi tanszékeknél és az akadémiai kutatóintézeteknél összehasonlíthatatlanul jelentősebb anyagi erőforrásaikat, hanem a nagy nyilvánosság elérésére. Népszerűsítő előadások, újságcikkek, tv-műsorok, évfordulás megemlékezések, kiállítások, politikusokat is felvonultató konferenciák sora szolgálja, hogy döntő befolyásra tegyenek szert a »public history« világában: a már idézett Lezsák Sándor a 2019-es, ötödik »Ősök napja« megnyitóján kijelentette: »A múltat újra meg kell hódítani.«”

A radikális átértelmezés, akár csak a kultúrában, itt sem nagyszabású átértelmező munkát, a más értelme-

zésekkel versengő szellemi erőfeszítést jelent, hanem a komoly szellemi tevékenység kiiktatását. Amennyire lehetséges, fel kell számolni a történettudományt, és demonstrálni kell normáinak érvénytelenségét.

A jelentés idézett kulcsmondatat nem a jelentésből vett példával illusztrálom. A Schmidt Mária főigazgatása alatt működő Kommunizmuskutató Intézet honlapján 2014 nyara óta, lassan hat éve olvasható, hogy Nagy Imrét a húszas években a Vági-perben két évre ítélték. Ez az állítás éppen tizenhét évvel azután került föl a honlapra, hogy megjelent Rainer M. János Nagy Imréről szóló magisztrális monográfiájának első kötete, melyben igen részletesen olvasható, mi mindent csinált Nagy Imre, aki ellen akkor vádat sem emeltek, abban a két évben ahelyett, hogy börtönben csücsült volna. A honlapon szereplő rövidke életrajzban ezenkívül még vagy két tucat durva tárgyi tévedés szerepel. Ezekről egy tiltakozó levél keretében már hat évvel ezelőtt felvilágosították a főigazgatót. A lapok kaján cikkeiben tárgyalták a többi életrajzban szereplő brutális hibákat is.

Nagy Imre a mai napig sem került ki a Vági-perből a Kommunizmuskutató Intézetben. Ennek a világon semmilyen ideológiai magyarázata nincs. Nagy Imre alakjának semmiféle „radikális átértelmezéséhez” nem szükséges, hogy ő Vági elítélt vádlott-társa legyen. Semmi egyéb magyarázata nincs, mint hogy a történettudomány normái és a történeti tények nem számítanak. Azok demonstratív le vannak szarva.

A múlt meghódítása egyszerűen a múlt megszüntetését, a múltra vonatkozó állításoknak a tényektől

való függetlenségét jelenti. Az elmúlt múlt helyett másik születik. Nem egy koherens másik, hanem akárhány másik. Amennyire szükség támadhat. Különben nem lehetne fenntartani azt a következetes következetlenséget, amelyről az 1944-es deportálások kapcsán (is) szót kerítettünk.

Csak az az érdekes, hogy az adott helyzetben, az adott alkalommal, az adott közönség számára, az adott politikai célhoz képest mi a legmegfelelőbb múltra vonatkozó állítás. A legmegfelelőbb állítást pedig akkor lehet megtenni, ha nem kell a múlt-ra, annak tényeire tekintettel lenni.

Azt olvassuk a jelentésben, hogy „2018 szeptemberében a Kirgizisztánban, a türk népek találkozójaként rendezett »Nomád világjátékokon« Orbán Viktor... a nyelvészek megrökönyödésére azt nyilatkozta, hogy »a magyar nyelv a türk nyelvekkel áll rokonságban.«” A történészek valószínűleg túl vannak már azon a megrökönyödésen, amely a nyelvészeket ekkor érte el.

A tettek és a szavak önkénye feltételezi egymást. Az állítások önkénye pedig feltételezi a tudományosság és az objektivitás tiszteletének kipusztítását s az ezek tiszteletét képviselők marginalizálását, az értelmiségellenesség, az antiintellektualizmus indulatainak ellenük való mozgósítását.

Mindez racionális politikai számításra alapul. Sokan élnek távol a tudománytól, nem rendelkeznek olyan tényismerettel, hogy a tényszerű és

tényellenes állítások között különbséget tudjanak tenni, és nincs is különösebb késztetésük arra, hogy a tények kedvéért lemondjanak olyan állításokról, amelyek számukra érzelmileg kellemesek.

A tudománnyal és a tényekkel ismerősebb kevesek kormánypárti része pedig ezeket az állításokat pusztán politikai eszköznek tekinti, s így fogadja el, lévén maga is érdekelt a hatalom megszilárdításában és a hatalmon kívüli értelmiség, az értelmiségi normák szerint élő értelmiség elleni harcban. Ebben az értelemben helytálló a jelentésnek az a markáns állítása, hogy „mára a »fideszes értelmiség« fogalma oxymoronná vált”, s érthető az is, hogy „az Orbán-rezsim újabb korszakában igyekszik megszabadulni mindazon értelmiségiektől, akik a Fidesz »polgári« korszakát fémjelezték”. Egy konzervatív értelmiségi, aki abban a tévhitben élt, hogy a Fidesz konzervatív párt, nyilván nem haladhat együtt meghasonlás nélkül az intellektuális normák elsorvasztásának útján a Fidesszel.

„Ez a politika minden olyan eszöközt felhasznál, amely alkalmas az Orbán-rezsim mögött álló szavazótábor egyben tartására. E cél érdekében a kormányfő inkoherens, egymásnak ellentmondó elemekből álló, aktuális politikai céljaihoz rugalmasan alkalmazkodó művészetpolitikát vár el beosztottjaitól.” És ez így van minden területen, ahol a szelleműzés űzhető.